

Миленко Јованов
Политичка
сцена Србије
од 2012.

2020.

ПОЛИТИЧКА СЦЕНА СРБИЈЕ ОД 2012.

МИЛЕНКО ЈОВАНОВ

ИЗДАЈЕ:

Фондација „За српски народ и државу“

ДИЗАЈН КОРИЦА И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:

Горан Ратковић

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА:

Катарина Пиштељић

ШТАМПА:

Бирограф, Београд

ТИРАЖ:

500 примерака

© Фондација „За српски народ и државу“, 2020.

ISBN 978-86-81728-03-1

Илустрација на насловној страни: piqsels.com

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

321.7(497.11)“2012/...”

316.4(497.11)“2012/...”

323(497.115)“2012/...”

ЈОВАНОВ, Миленко, 1980-

Политичка сцена Србије од 2012. / Миленко Јованов. - Београд : Фондација „За српски народ и државу“, 2020.
(Београд : Бирограф). - 63 стр. ; 20 cm

Тираж 500. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-81728-03-1

а) Политичке партије – Србија – 2012- 6) Србија – Политичке прилике – 2012-

COBISS.SR-ID 283430412

Увод

5

I. Тектонске промене

7

II. Темељ за будућност

11

III. Будућност у коју верујемо

18

IV. Друга Влада

28

V. Председнички избори

37

VI. Повратак Ђиласа

45

VII. Избори на видику

50

VIII. Специјални рат

54

Увод

Период од 2012. године представља почетак важног раздобља на српској политичкој сцени. У овом периоду долази до неколико паралелних процеса који ће у великој мери означити магистралне правце будућег кретања српске политике. У овом периоду престаје једна ера – ера петооктобарских партија и политике које су оне водиле и почиње ера Српске напредне странке и политике коју дефинише Александар Вучић, која поводом готово свих питања доноси потпуно другачије дефинисане правце и приоритете. Иако формалног дисконтинуитета и раскида с петооктобарским периодом није било, он се фактички догодио управо увођењем суштинских промена, захваљујући којима су и резултати потпуно другачији. Овај период бележи и озбиљно прекомпоновање српске партијске сцене. Некада моћне и важне партије нису успеле да се прилагоде новим околностима и, као последица, неке од њих су нестале, неке постале мале и маргиналне, а неке једва преживљавају на темељима старе славе. На њиховим развалинама настале су нове странке, али ни оне нису успеле ни у политичком ни у организационом смислу да озбиљније угрозе власт. Последица такве ситуације јесте да је успостављен политички систем с доминантном политичком странком, што је Србији донело стабилност, неопходну за спровођење

тешких реформи. Осим политичких странака, овај период обележава и све већа видљивост у јавном животу друштвених мрежа и до тада не толико важних извора информација – портала и интернет сајтова.

I. Тектонске промене

Избори заказани за 6. мај 2012. најављивали су први велики окршај Српске напредне странке (СНС) и Демократске странке (ДС). СНС је у годинама након оснивања сталним и енергичним акцијама јасно стављала до знања грађанима да је на политичкој сцени настала политичка партија способна да „стане на црту“ до тада неприкосновеној Демократској странци. Слоган „Само СНС може да победи ДС“ недвосмислено је говорио грађанима која је политичка снага способна да изнедри промене. Поновљени избори, одржани у београдским општинама Земун и Вождовац, показали су да СНС не прави лажну атмосферу, већ да је заиста способна, и организационо и кадровски, да се супротстави дотадашњем режиму. И не само то, СНС је показала да је способна да преузме власт, што је додатно мотивисало опозиционе бираче, фрустриране чињеницом да су често гласали за оне који су победили на изборима, али да су ти победници, због политичких игара након избора, ипак остајали у опозицији, а власт ДС се продужавала. СНС је, дакле, делима показала да су промене могуће и оне су се догодиле.

Наиме, да би појачао шансе своје странке за победу на локалним, покрајинским и парламентарним изборима, тадашњи председник ДС и Србије Борис Тадић поднео

је оставку на место председника државе и расписао председничке изборе за исти дан када се одржавају и редовни избори на осталим нивоима. СНС је као свог председничког кандидата понудила председника странке Томислава Николића. Тадић је имао незнатно вођство у првом кругу, док је у другом победу однео Николић, што је био јасан весник промена које следе.

Такође, коалиција странака окупљена око СНС освојила је 24,04 одсто гласова на парламентарним изборима, односно 73 посланичка мандата у Народној скупштини Републике Србије (НСРС), коалиција око ДС освојила је 22,11 одсто и 67 мандата, коалиција СПС – ПУПС – ЈС 14,53 одсто и 44 мандата, ДСС 6,99 одсто и 21 мандат, коалиција „Преокрет“, предвођена ЛДП – 6,53 одсто и 19 мандата и Уједињени региони Србије Млађана Динкића 5,51 одсто и 16 мандата. Осим наведених, мандате су освојиле и мањинске странке – Савез војвођанских Мађара – 5, разне странке Бошњака – укупно 3, Коалиција Албанаца – 1. Занимљиво је да је један мандат добила и листа лажних Влаха под називом „Ниједан од понуђених одговора“, на којој се налазио политички аналитичар Ђорђе Вукадиновић.

Изненађење ових избора био је резултат Српске радикалне странке, која са освојених 4,61 одсто није прешла изборни праг, и нашла се, први пут од оснивања, у позицији ванпарламентарне опозиције. Покрет Двери^[1], са освојених 4,33 одсто гласова, такође је остао ван парламента, а тај резултат овај покрет више није самостално поновио.

[1] Националистичко и верски фундаменталистичко студентско удружење, које је пропагирало православне вредности и било познато по трибинама на Машинском факултету у Београду, на којима су говориле и владике СПЦ. У политичком смислу били су блиски идејама Димитрија Љотића, па су се, самим тим, негативно односили према партијском организовању. На челу покрета налазило се старешинство, као колегијални орган равноправних чланова.

Нову Владу Србије, у јулу 2012. године, формирале су коалиције око СНС и СПС и УРС, Ивица Дачић изабран је за председника, а Александар Вучић постао је први потпредседник Владе задужен за одбрану, безбедност и борбу против корупције и криминала, као и министар одбране. Такође, Вучић је именован за секретара Савета за националну безбедност. Одмах по ступању на дужност, Вучић је најавио одлучну борбу против организованог криминала и корупције, као и то да неће бити заштићених и да ће будућа власт имати „нулту толеранцију“ према корупцији и криминалу.^[2]

Иако је Српска напредна странка преузела власт у Републици, Демократска странка, са својим партнерима, задржала је два важна упоришта – градску власт у Београду и покрајинску власт у Аутономној Покрајини Војводини. Драган Ђилас, заменик председника ДС и градоначелник Београда, као и Бојан Пајтић, потпредседник ДС и председник Покрајинске владе АПВ, сачували су своје функције, што им је, у догађајима који ће уследити, омогућило већи утицај у странци.

Након избора за председника Републике, Томислав Николић је 24. маја 2012. поднео оставку на место председника СНС и ишчланио се из странке. Након оставке Томислава Николића, за в. д. председника постављен је Александар Вучић, који је затим, на Ванредној изборној скупштини СНС, одржаној 29. септембра 2012, изабран за председника странке. За заменика председника странке изабрана је Јоргованка Табаковић, а за потпредседнике Небојша Стефановић, Зорана Михајловић, Горан Кнежевић, Игор Мировић и Братислав Гашић. За председника Извршног

[2] https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Александар_Вучић

одбора изабран је Радомир Николић, а изабрано је и Председништво СНС од 30 чланова.

Наведени догађаји значили су крај једне и почетак друге политичке ере. Наиме, након дванаест година од пада Милошевића, најважније странке ДОС отишле су у опозицију. Што је још важније, захваљујући Александру Вучићу и његовој идеји слободне и самосталне Србије, почела је демонтажа система који је успоставила тадашња политичка елита, а који је подразумевао чврсту повезаност политичара, странаца и домаћих тајкуна и њихов утицај на готово све токове у земљи. Србија је полако, корак по корак, мудро и стрпљиво, освајала своју слободу, а моћ одлучивања о томе ко ће и какву политику да води, враћена је народу.

II. Темељ за будућност

Да Вучићево обећање о борби против корупције и криминала неће бити само још једно такво обраћање грађанима жедним правде, показало се већ крајем 2012. године, када су због утаје пореза и сумње да су учествовали у малверзацијама у вези са путарским предузећима, ухапшени највећи и најбогатији тајкун у Србији, Мирослав Мишковић и његов син Марко, као и њихов пословни сарадник Мило Ђурашковић. Осим тога, почело је испитивање и истраживање незаконитог рада бројних функционера из времена власти Демократске странке. Мирослав Мишковић је своју империју почео да гради и пре 2000. године, али су пун замах и ширење на тржишту његове компаније доживеле након петооктобарских промена. За све то време Мишковић је имао веома јаке и блиске везе с политичарима на власти, а, по сопственом сведочењу, имао је врло важну улогу у формирању владе Мирка Цветковића и превођењу социјалиста на страну ДС.

Народ је у Србији дуго чекао да одговара бар неко од људи који су свој капитал и имовину стицали у време када је држава сиромашила. До доласка Вучића нико није омогућио надлежнима да раде свој посао без притиска и утицаја власти. Ипак, велики проблем за истражне органе био је

у томе што је мало који тајкун морао да крши законе да би присвајао државну имовину или реализовао неке друге своје интересе на рачун државе и грађана, и то из простог разлога што су сами писали законе како им одговара, па су тако себи омогућили да отимају, али у складу са законом. Истовремено, њихов утицај на избор полицијских функционера, тужилаца и судија био је такав да су били потпуно спокојни поводом исхода поступака који би се против њих водили. Међутим, позивањем на одговорност најмоћнијег и најбогатијег тајкуна, коначно су разваљене и психолошке и политичке и све друге препреке, које су годинама омогућавале несметано и лагодно богаћење појединаца на рачун државе. Истовремено, Александар Вучић стекао је осветољубивог, богатог, моћног и опасног противника.^[3]

Почетком 2013. године почели су преговори Владе Србије и привремених институција у Приштини о нормализацији односа. Први понуђени споразум, који је подразумевао лоша решења за српски народ на КиМ, Београд је одбио, искључиво због противљења Александра Вучића. Тај споразум предвиђао је Заједницу српских општина само са овлашћењима која имају општине, односно локалне самоуправе на Косову и Метохији. Такође, предвиђао је најпре да Срби немају регионалног команданта полиције на северу КиМ. У овом делу је покушано да се подвали Београду и дат је пристанак да, ипак, Србин буде регионални

[3] Мирослав Мишковић осуђен је 8. марта 2019. на две године и шест месеци затвора, а његов син Марко на годину дана кућног затвора уз електронски надзор, због утаје 320 милиона динара пореза. Обојица су дужна да плате и новчану казну од по осам милиона динара. Ова пресуда није коначна пошто о њој тек треба да одлучи Апелациони суд и друга је по реду у поступку против Мишковића. Првом, из 2016, Мишковић је ослобођен за главни део оптужнице – злоупотребе у путарским предузећима, док је за утају пореза осуђен на пет година, а његов син Марко на три и по године затвора. Апелациони суд је 2017. потврдио ослобађајући део пресуде, док је за оптужбе за утају пореза наложио ново суђење.

командант за четири општине, али та четврта општина није требало да буде северна, него цела Косовска Митровица, што би практично значило да би однос становништва био 65 : 35 одсто за Албанце. Иако је био изложен притисцима саме делегације, коалиционих партнера у Влади Србије (УРС), дела јавности у Србији, а посебно странаца, Александар Вучић је остао при свом ставу и Србија није прихватила понуду која се налазила на столу.

То свакако није значило крај разговора, те је након десете рунде постигнут Бриселски споразум,^[4] којим су предвиђена потпуно другачија решења од оних која су претходно одбијена. Срби на КиМ добили су значајну улогу у полицији и правосуђу (тач. 9. и 10), чиме су најзад могли да заштите сопствену безбедност и правне интересе. С друге стране, Заједница српских општина предвиђена је тако да Албанци на КиМ ни до данас нису дозволили њено формирање, свесни шта би тиме добили и Срби на КиМ, али и Србија као држава.

Иако је постизање овог споразума изазвало различите реакције у јавности – од прихватања и похвала до најоштријих критика и оптужби за издају, данас је јасно да је овим разговорима и постизањем споразума Србија добила много и да су се истинитим показале речи Александра Вучића да ће се Србија у будућности држати Бриселског споразума и позивати на њега, једнако како се данас држи и позива на Дејтонски споразум. За то има неколико разлога. Прво, питање КиМ постало је поново актуелно. Оно је погрешним одлукама представника државе Србије до тада било затворено. Од Србије се очекивало да призна самопроглашену независност Косова и ништа више. Од

[4] <https://www.srbija.gov.rs/specijal/283757>

момента постизања Бриселског споразума питање Косова и Метохије поново је стављено на сто. Друго, будући да постигнути споразум очигледно није био у интересу Албанаца, они га до данас нису применили и тиме је разбијен стереотип да су увек и за све криви само Срби или Србија. Најзад, Срби на КиМ су коначно добили какву-такву сигурност и легалну и легитимну власт коју признаје и међународна заједница.^[5]

Почетком септембра 2013. године дошло је до реконструкције Владе Србије, након које је у опозицију отишла и последња политичка партија која је након догађаја од 5. октобра 2000. дошла на власт. Млађан Динкић и његова партија Уједињени региони Србије (некадашњи Г17 плус) прешли су у опозицију, а убрзо затим и престали да постоје.

Град Београд, уз покрајинску власт у Војводини, остао је једно од последњих уточишта власти Демократске странке. Драган Ђилас, заменик председника ДС, успео је да након избора 2012. формира владајућу већину у Београду са старим коалиционим партнерима – коалицијом СПС–ПУПС–ЈС и остане градоначелник. Међутим, стално отварање нових афера, велика задуженост градског буџета и јавних предузећа, старе афере око моста на Ади итд., довеле су до тога да су опозиционе СНС и ДСС поднеле иницијативу за смену Драгана Ђиласа и промену градске власти. Будући да је то било могуће извести само гласовима коалиције окупљене око СПС, на делу је виђен

[5] Наиме, шта је могао да ради Србин коме, на пример, комшија Албанац отме краву? Ако би ишао пред суд привремених институција у Приштини, где му суди Албанац, из искуства је познато да би тешко дошао до правде. Уколико би се жалио суду који је формално био суд државе Србије, чак и када би добио задовољавајућу пресуду, не би имао начина да тражи њено извршење. Зато данас може да се обрати суду у којем му суди Србин и има полицију која ће обезбедити спровођење те пресуде.

исти сценарио који је Ђиласа и довео на власт. Наиме, 2008. године, београдски одбори СРС, ДСС и коалиције око СПС договорили су се да формирају градску власт у Београду и чак су тим поводом потписали коалициони споразум. Међутим, и поред уверавања да ће остати веран оном што је потписао, Ивица Дачић је наложио формирање власти у Београду с партнерима из Владе Србије – пре свега са ДС, али и ЛДП, чиме су погажени сви ранији договори. Истовремено, у великом броју локалних самоуправа дошло је до прекомпоновања власти, односно изласка СПС и њених партнера из коалиција са СРС и ДСС и формирања владајућих коалиција са ДС и њеним партнерима. Пет година касније, коалиција око социјалиста поново је направила исти салто мортале, али је овога пута у опозицију послала ДС. Тиме је окончана владавина ДС Београдом која је, у већој или мањој мери и уз мање прекиде, трајала од 1997. године и избора Зорана Ђинђића за градоначелника. Након смене Ђиласа није дошло до формирања нове скупштинске већине и извршних органа власти, већ је формиран привремени орган и за пролеће 2014. планирани су градски избори.

Међутим, у јавности је већ тада било актуелно питање да ли ће избори на пролеће бити само београдски или ће се гласати и на републичком нивоу. Захваљујући одлучној борби против корупције и криминала и показивању до тада потпуно другачијег приступа вођењу државних послова, Александар Вучић је постао убедљиво најпопуларнији политичар у Србији а СНС, захваљујући њему, најпопуларнија странка. Ни сазив Народне скупштине Републике Србије формиран након избора 2012. године, а ни Влада која је из тог сазива проистекла, нису одражавали расположење народа и било је јасно да тешко може успешно функционисати кад постоји толики раскорак између формалног и фактичког стања. Најзад, пред Србијом су се

налазиле неопходне, али веома тешке и болне реформе. За њихово спровођење био је потребан што шири друштвени консензус, али и неспоран легитимитет власти.

Почетком изборне 2014. одржана је изборна Скупштина СНС. Александар Вучић желео је да провери како свој, тако и легитимитет других функционера. Чланови Скупштине СНС једногласно су изабрали Вучића за председника странке. Јоргованка Табаковић поново је изабрана за заменика председника, а дотадашњим потпредседницима^[6] придружио се и Никола Селаковић. Изменама Статута предвиђено је да чланови Главног одбора убудуће буду сви посланици у Скупштини Србије и Скупштини АП Војводине изабрани са листе СНС, као и увођење интернационалног секретара, а на то место изабрана је Јадранка Јоксимовић. Такође, изабрано је 28 чланова Председништва странке.

Након одржане страначке Скупштине, СНС је на седници Председништва донела одлуку о потреби расписивања ванредних парламентарних избора. Исту одлуку донело је и Председништво СПС. Зато су Александар Вучић и Ивица Дачић, у име Владе Србије, а у складу са Уставом, упутили захтев председнику Републике Томиславу Николићу да распусти Скупштину и распише ванредне парламентарне изборе, што је Николић и учинио. Као дан за одржавање избора одређен је 16. март. 2014, за када су били заказани и избори у Београду.

У праскорозје изборне кампање, неколико интересантних догађаја показале у ком ће се правцу ствари одвијати. У Београду је први пут боравио шеик Мухамед бин Зајед и презентован је пројекат „Београд на води“, а олујно невреме

[6] Небојша Стефановић, Зорана Михајловић, Горан Кнежевић, Игор Мирковић и Братислав Гашић.

са кошавом, која је стварала високе сметове, паралисало је живот широм Војводине. Нека села била су потпуно одсечена од света, док су на путевима, у снегу, стајале колоне возила с путницима. Председник СНС Александар Вучић отишао је на лице места и укључио се у акцију спасавања, у колони код Фекетића, где је 15 сати било је заробљено око 1.000 људи. И један и други догађај изазвали су одређене реакције и можда били почетак појаве спирале негативних, омаловажавајућих коментара, исмевања и пласирања лажних вести и измишљених афера, што траје до данас, а о чему ће посебно бити речи.

Иако је празна прича о спуштању Београда на реке трајала деценијама, а питање Савског амфитеатра постављало не само из урбанистичких него и из безбедносних разлога, будући да је тамо било стециште отпада, смећа и наркомана, оног момента када се Александар Вучић на конкретан начин упустио у решавање овог питања, одједном су изникли и добили сву могућу пажњу медија разни „забринути грађани“, „стручњаци“ из свих могућих области од архитектуре до екологије, политичари и слично. И сви су критиковали, оптуживали, износили лажи и полуистине... Слично је било и са догађајем код Фекетића. Друштвене мреже постале су место на којем се правила спрдња од спасавања промрзлих људи и деце. Све су то пратили одређени традиционални штампани и електронски медији, хумористичке, или боље речено „хумористичке“ емисије, коментари јавних личности и слично. Ипак, права бура оваквих и сличних реакција тек ће уследити и оне ће бити посебно обрађене, јер представљају битно обележје периода након републичких избора и убедљиве победе Александра Вучића и СНС.

III. Будућност у коју верујемо

Избори одржани 16. марта 2014. донели су доста тога новог на политичкој и партијској сцени Србије. Предвођена Александром Вучићем, СНС је са коалиционим партнерима^[7] освојила 48,35 одсто гласова, односно 158 мандата, што јој је омогућило да самостално има апсолутну већину у Народној скупштини. Цензус су прешле и листе СПС–ПУПС–ЈС са 13,49 одсто освојених гласова, односно 44 освојена мандата, листа око ДС са 6,03 одсто гласова и 19 мандата. Непосредно пред изборе некадашњи председник ДС и Србије Борис Тадић напустио је ДС и основао Нову демократску странку. Наиме, недуго након губитка власти и смене Драгана Ђиласа с места градоначелника Београда, у новембру 2012, дошло је до промена у ДС. Драган Ђилас је изабран за председника, а Борис Тадић за почасног председника странке. Нови председник ДС брзо је показао да захтева апсолутну послушност, па је из странке избацио

[7] На листи су се, осим кандидата из СНС, налазили и представници Нове Србије, Покрета социјалиста, Социјалдемократске партије Србије, Српског покрета обнове, Покрета снага Србије, Народне сељачке странке, Коалиције избеглица у Србији и Бошњачке народне странке, Санџачке демократске партије, Санџачке народне партије, Покрета Динара–Дрина–Дунав, Ромске партије, Грађанске иницијативе Гора и Покрета радника и сељака. Неки од наведених само су подржали изборну листу, али нису имали своје кандидате, док су други имали кандидате, али нису формално били у коалицији, већ су се на листи нашли као кандидати СНС.

некадашње министре у Влади Србије Вука Јеремића и Душана Петровића, који је након искључења направио своју странку. Међусобна трвења и нетрпељивост између почасног и редовног председника довела су најпре до издвајања дела посланика из заједничког посланичког клуба, а затим и до формирања нове политичке организације на челу с Борисом Тадићем. Тадић је у коалицији с Ненадом Чанком (Лига социјалдемократа Војводине), Душаном Петровићем (Заједно за Србију) и неким мањим странкама изашао на парламентарне изборе и освојио 5,7 одсто гласова, односно 18 мандата. Испод цензуса се поново нашла Српска радикална странка (2,01 одсто), а први пут у Скупштину нису ушле Демократска странка Србије, Уједињени региони Србије и Либерално демократска партија. Док су лидери ДСС Војислав Коштуница, и УРС Млађан Динкић поднели оставке и напустили политику, лидер ЛДП Чедомир Јовановић остао је на челу странке и наставио активан политички живот. Недуго затим, УРС је престао да постоји, док је ДСС ушла у унутрашње сукобе. Иако је касније, додуше у коалицији, успела да поврати парламентарни статус, суштински је престала да има значајнију улогу у српској политици. Ружичаста судбина није чекала ни ДС. Након избора одржана је Скупштина ове странке на којој је за председника изабран Бојан Пајтић, уместо Драгана Ђиласа, који се формално повукао из политичког живота. Та одлука није била коначна.

Резултати за Скупштину града Београда били су мање-више слични. Листа окупљена око СНС освојила је 43,62 одсто и 63 од 110 мандата. У градски парламент ушле су и коалиције око ДС (15,70 одсто и 22 мандата), СПС (11,49 одсто и 16 мандата), као и ДСС (6,39 одсто и девет мандата). Градску власт формирале су све листе, осим оне око ДС, а за градоначелника је изабран Синиша Мали.

Иако је листа окупљена око СНС имала апсолутну већину, нову Владу Србије, изабрану 27. априла 2014, на чије је чело изабран Александар Вучић, ушла је и листа окупљена око СПС. Влада је формирана прилично брзо, а мандатар за њен састав Александар Вучић, већ при излагању озбиљног и детаљног експозеа, јасно је указао на правце њеног будућег деловања. Избором нове Владе, усвојен је и њен свеобухватни програм, који је подразумевао реформе у свим областима живота, резове и драстичан заокрет у вођењу економске политике како би се створили услови да Србија постане модерна, нормална, уређена, европска држава.

Све што је било изложено у експозеу, примењено је. Да би се спречио банкрот државе, који би довео до несагледивих последица и, врло вероватно, економског, политичког и друштвеног слома и Србије као државе, али и народа, донета је непопуларна мера смањења пензија и плата у јавном сектору. Узроци овако тешке економске кризе налазе се у чињеници да су се власти у Србији прилично лако и неодговорно понашале у дужем периоду. Током деведесетих, српска привреда била је изложена санкцијама међународне заједнице. Није могла да се модернизује да би пратила корак других земаља, а самим тим ни да учествује у такмичењу на међународном тржишту. Остала је на старом и превазиђеном нивоу организовања и управљања, по моделу друштвених предузећа из периода комунистичког уређења државе. Након 2000. године дошло је до приватизације друштвених предузећа по најгорем могућем моделу. Стотине хиљада људи остало је без посла, а, што је још горе и што је дугорочно довело до проблема, приватизоване фабрике радиле су или са мањим капацитетом или су потпуно затваране. Дакле, слабу привреду заменила је пустиња која је остала иза бројних приватизација. Број успешних приватизација могао би се набројати на прсте једне руке. Српска економија приватизацијом нити је

добила привредне субјекте који би били у стању да повећају раст, нити је добила модеран и нов начин управљања и организовања, а ни новоотворена радна места. Често се могло чути да се у Србији ништа и не производи, што је довело до смањења извоза, јер није ни имало шта да се извезе осим пољопривредних производа. Новац добијен приватизацијама није се улагао у привреду, за покретање нових погона и фабрика, изградњу индустријских зона и паркова, фабричких хала које би се понудиле евентуалним инвеститорима, нити у инфраструктуру, већ је усмеравао на потрошњу и „шминкање“ пред изборе. Речју, спроведен је процес деиндустријализације Србије.

Таква привреда дочекала је потпуно неспремно светску економску кризу. Иако је тадашњи председник државе Борис Тадић у светској кризи видео развојну шансу Србије, чињенице су га демантовале. Динар је девалвирао, па су бројни грађани који плату примају у динарима, а узимали су кредите у еврима, у кратком року постали презадужени, а економски показатељи, попут БДП, говорили су да је привреда у рецесији.^[8] Уместо најављених 200.000 нових радних места, које је Тадић у предизборној кампањи 2008. најављивао, уследило је готово пола милиона отказа. Најзад, у јавном сектору, ионако преоптерећеном и гломазном, смештено је више од 150.000 углавном страначких активиста. У таквим економским условима одлука о повећању пензија за чак десет одсто значила је и најаву потпуног разарања економског система државе. Тако високо повећање, засновано на, како су тада говорили представници власти, „коалиционом споразуму“ са ПУПС, морало је да буде покривено из неког извора. Будући да

[8] БДП је у 2009. години износио 3,1 одсто, да би у 2010. дошло до благог опоравка, када је раст износио 1,4 одсто, али је наредне године опет био негативан и износио је -1 одсто.

српска привреда није била у стању да заради тај новац, узимани су кредити с врло неповољним каматама. Затим је иста та нејака српска привреда требало да исплаћује и пензије и камате на кредитне. Било је само питање када ће се догодити колапс.

Иако је одлука о фискалној консолидацији и штедни нашла на бројне критике, врло брзо се показало да је била једина могућа, а доказ њене исправности налази се у чињеници да је, након периода „стезања каиша“, српска економија почела да расте и тај раст траје до данас. Пензије и плате су повећане већ 2015. године и од тада су повећаване сваке године.^[9]

Већ прва година Александра Вучића на месту председника Владе Србије била је јасан показатељ каква ће се политика водити у Србији. У економији, власт се понашала одговорно и домаћински, трошено је само оно што се заради и није се из популистичких разлога трошило оно што не постоји. Већ у 2014. години почела је борба против незапослености. Усвојени су бројни системски закони којима се прави бољи инвестициони амбијент, а полагани су камени темељци за изградњу бројних фабрика и погона у свим деловима Србије. Започео је потпуно обрнут процес од оног који је започео 2000. године. До 2008. економска стабилност је одржавана захваљујући приватизационим приходима. Када је тај прилив престао, држава је била додатно оптерећена повећањем броја запослених у јавном сектору и повећањем пензија. Политика прве Владе Александра Вучића била је другачија. Најпре се кренуло са уштедама и привлачењем страних инвестиција, које су практично потпуно замрле.

[9] Новембар 2014. – смањење за 4,9 одсто, децембар 2015. – повећање за 1,1 одсто, децембар 2016. – повећање за 1,5 одсто, децембар 2017. – повећање за 4,9 одсто, октобар 2018. – повећање за 5,7 одсто.

Увођењем реда, штедљивим односом према јавним финансијама и постепеном заменом скупих кредита јефтинијим, уз истовремени раст привреде и државних прихода по основу пореза и доприноса, што је био резултат инвестиција и новог запошљавања, али у реалном сектору, дошло је до стабилизације државних прихода и њиховог раста. Такође, започела је реиндустријализација Србије. У почетку је ради смањења незапослености Србија отвараала врата свим инвеститорима. С временом, погоне и фабрике почеле су да отварају и велике светске компаније које у свом раду користе модерне производне процесе и запошљавају квалификовану и висококвалификовану радну снагу.

У области међународне сарадње Вучић је показао да ће се Србија убудуће руководити искључиво сопственим интересима и да ће бити спремна да сарађује са свима уколико од тога има користи. Србија је наставила реформе и промене унутрашњег уређења због усклађивања са системом Европске уније, чији члан жели да постане, али је градила односе и с другим државама. Вучић је, у том контексту, имао бројне сусрете с важним светским лидерима. У Берлину се сreo с Ангелом Меркел, немачком канцеларком и најмоћнијом лидерком Европе, у Москви с Владимиром Путином и Дмитријем Медведевим, председником и премијером Руске Федерације, посетио је и Лондон и разговарао са званичницима Уједињеног Краљевства, потпредседником САД Џозефом Бајденом, председником Израела Реувеном Ривлином, у Београду је боравио француски премијер Мануел Валс... Ипак, време ће показати да је посета премијера Вучића НР Кине, где је с кинеским премијером Лијем Кеђангом разговарао о билатералним односима, јачању привредних веза и бољој економској сарадњи, значила постављање темеља за будућу веома плодносну сарадњу, веома важну за Србију. Наиме, у новембру 2015. године, премијер Вучић

је учествовао на Четвртом самиту шефова влада Кине и 16 држава Централне и Источне Европе и том приликом је с кинеским премијером и председником Сијем Ђинпингом и Лијем Кећангом, разговарао о градњи брзе пруге Београд–Будимпешта, развоју индустријских паркова и доласку ХБИС-а у Железару.^[10] Успех ових разговора и кинеске инвестиције у инфраструктуру и фабрике значиле су спас не само за српску привреду, због извоза и учешћа у БДП, већ и за читаве делове Србије, у којима су грађани директно зависили од тога да ли ти гиганти раде.

У арени међународних односа Србија је, захваљујући подигнутом угледу у свету, успела да оствари неколико важних победа. Велика дипломатска победа Србије догодила се у јулу 2015, када након руског улагања вета Савет безбедности УН није подржао британски предлог резолуције о Сребреници, којим би Срби били проглашени за геноцидан народ. У септембру су, опет захваљујући озбиљном и преданом раду Владе Србије и њеног председника, званичници ЕУ стали на страну Србије, а против чланице ЕУ, Хрватске, која је без икаквог разлога и повода и кршећи Споразум о стабилизацији и придруживању, блокирала границу са Србијом. Дакле, за само два месеца, међународна политика Србије показала је резултате. Уместо затварања врата, Србија је отварала

[10] Смедеревска железара је под именом Сартид продата у марту 2003. године америчком УС Стилу (US Steel) за 23 милиона долара. До почетка 2012. била је велики извозник и обухватала је до 13 одсто укупног извоза Србије. Међутим, Американци су одлучили да се повуку и Влада Србије је у јануару 2012. откупила Железару Смедерево за један долар. Први тендер за продају Железаре расписан је априла 2012, а други децембра 2014. и након неуспешних преговора с америчким Есмарком на тендеру за управљање Железаром победио је ХПК инжењеринг. Априла 2016. године Влада Србије и кинеска компанија Хестил потписали су купопродајни уговор за Железару, којим је кинеска компанија преузела 98 имовинских целина Железаре за 46 милиона евра. Купац се обавезао да ће у Железару уложити најмање 300 милиона евра и задржати свих око 5.000 запослених.

врата, градила пријатељске односе и показивала се као поуздан, постојан и искрен партнер. Управо је зато било могуће да у једној ситуацији добије подршку Русије, а у другој Берлина и Брисела. Отуда и трећа дипломатска победа, која је уследила у новембру, када самопроглашено Косово, после снажне дипломатске офанзиве Србије, није примљено у УНЕСКО.

У октобру 2014. године у Београду је након 29 година одржана војна парада. „Корак победника“ заиста је то и био – први корак ка поновном подизању и јачању статуса, војних капацитета, поноса, угледа и снаге Војске Србије. Србија је још доласком Вучића на чело Министарства одбране, 2012. године, започела увођење реда у оружане снаге. Након година пропадања, деградације, разоружавања и других негативних процеса, Војска Србије дочекала је тренутак у коме ће почети њена модернизација, опремање и свеобухватни напредак. Речју, почело је довођење војске у стање у коме може да врши своју функцију, посебно узимајући у обзир чињеницу да је Србија одлучила да не припада ниједном војном савезу, односно да буде војно неутрална држава, што пред њену војску ставља још веће изазове.

Почетком августа 2015, приликом боравка у Поточарима у БиХ, на комеморацији жртвама злочина у Сребреници, догодио се организован и унапред припремљен напад на Александра Вучића. Група присутних најпре је вербално напала премијера Србије, а затим га је гађала каменицама.^[11] Једна каменица га је погодила у главу. Овај догађај је био озбиљан изазов како за односе БиХ и Србије, тако и за читав регион Западног Балкана. Односи међу државама

[11] За напад на Александра Вучића до данас нико није одговарао.

и народима бивше СФРЈ проткани су бројним болним и крвавим успоменама и најмања варница погодна је да изазове пожар. Управо су зато све очи биле упрте у Србију и њеног премијера, јер напад на председника Владе једне земље представља и напад на ту земљу. Међутим, тада се на делу показала нова регионална политика Србије. Политика окренута миру, економском развоју и просперитету, уместо политике сталног и често бесмисленог сукобљавања, која је изазивала подизање тензија и пад економије. Уместо реакције, која би у овом случају била потпуно оправдана, Вучић се издигао изнад традиционалних балканских подела и сукоба и реаговао позивом члановима Председништва БиХ да посете Београд и прошетају централним градским улицама. Позив је прихваћен и три члана Председништва БиХ,^[12] заједно са Вучићем, прошетала су Београдом а да им нико од грађана на које су наишли није добацио ниједну ружну реч. Често је Вучићева испружена рука остајала у ваздуху, неприхваћена од друге стране, али га то није поколебало, већ је још активније и посвећеније радио на изградњи и поправљању односа с државама у окружењу. Резултат тога су и данашњи односи с Мађарском, који се налазе на историјски највишем нивоу, затим врло добри односи с Румунијом и Бугарском, а посебне напоре Вучић је уложио да поправи односе са БиХ, Македонијом и Албанијом.^[13] Упорном и истрајном политиком у наредним годинама Вучић ће постићи помак набоље.

Упркос бројним успесима и неспорним резултатима, мањи али бучнији део јавности постављао је питање легитимитета владајуће већине. Углавном су критике биле усмерене на економску политику Владе, уз тобожњу борбу за раднике

[12] Бакир Изетбеговић, Драган Човић и Младен Иванић.

[13] Вучић је први српски премијер који је посетио Албанију.

и пензионере. Парадоксално је што су у критикама најгласнији били они који су директно својим чињењем и нечињењем, незнањем и погрешним потезима довели читаву земљу у тешку економску ситуацију. Не желећи да остаје на власти уколико се сумња у његов и легитимитет Владе коју предводи, Александар Вучић, као председник Владе Србије, поднео је у марту 2016. председнику Николићу иницијативу за распуштање парламента и расписивање ванредних парламентарних избора. Николић је иницијативу и образложење прихватио, и расписао је изборе за 24. април 2016. године.

IV. Друга Влада

Априлски избори били су значајни из више разлога. Прво, држава је кренула у добром смеру – економија се полако подизала, држава је бележила суфицит у буџету, фабрике су почеле да ничу у разним градовима Србије, почела је обнова саобраћајне инфраструктуре, на међународном плану Србија је јачала свој углед, положај и улогу, отворена су прва поглавља у процесу придруживања Србије Европској унији... Зато је било изузетно значајно какав ће суд донети грађани и да ли ће држава наставити да се креће у правцу који је зацртао и трасирао Александар Вучић, као председник Владе Србије и СНС, или ће бити начињен корак уназад, који би значајно заустављање свих наведених процеса и враћање у време тајкунско-амбасадорско-партијских трулих компромиса, на корист свима осим народу и држави. Друго, за исти дан били су заказани и избори за Скупштину АПВ, која је остала једино уточиште Демократске странке упркос белоданом недостатку легитимитета, бројним аферама и апсолутном изостанку било каквих позитивних резултата. И треће, истовремено са изборима на републичком и покрајинском нивоу одржавали су се и избори за највећи број локалних самоуправа у Србији, што за сваку политичку странку представља озбиљан изазов и искушење.

Резултати избора показали су да грађани не желе повратак у прошлост. Листа окупљена око СНС^[14] добила је највећи број гласова – 48,25 одсто, друга је била коалиција СПС – Јединствена Србија^[15] са 10,95 одсто, а у парламент се, као трећа снага, вратила Српска радикална странка, коју је на овим изборима предводио њен лидер др Војислав Шешељ, који је пуштен из Хашког трибунала након 13 година притвора и суђења због оптужби за ратне злочине почињене на територији бивше СФРЈ. Радикали су освојили 8,1 одсто гласова. У парламент су ушли и покрет Доста је било (ДЈБ) Саше Радуловића, коалиција окупљена око ДС, коју је, након унутарстраначких избора и смене Драгана Ђиласа са чела странке, предводио Бојан Пајтић, у то време и председник Покрајинске владе АПВ. Према прелиминарним резултатима листе ДСС–Двери, коју су предводили наследница Војислава Коштунице на месту лидера странке Санда Рашковић Ивић и Бошко Обрадовић, некадашњи члан Старешинства покрета Двери, као ни листа Савез за бољу Србију (СДС–ЛДП–ЛСВ), коју су предводили Чедомир Јовановић, Борис Тадић и Ненад Чанак, нису прешле изборни праг и остале су мало испод пет одсто гласова. Међутим, тада се одиграо сценарио, који ће постати редован след догађаја након одржаних избора. У јавности су се појавиле информације да су се представници свих листа, осим оних око СНС и СПС, у вечери бројања гласова видели са америчким амбасадором у Србији, Кајлом Скотом. Није било демантија те информације, али су учесници у разговорима давали своја објашњења зашто се и о чему

[14] Коалицију су чинили: Српска напредна странка, Социјалдемократска партија Србије, Нова Србија, Српски покрет обнове, Покрет социјалиста и Покрет снага Србије, Партија уједињених пензионера, Самостални ДСС и Српска народна партија. На листама СНС налазили су се кандидати Народне сељачке странке и Коалиције избеглица у Србији.

[15] Осим њих, у коалицији су били и Зелени Србије и Комунистичка партија.

разговор водио. Било како било, током изборне ноћи лидери изборних листа Демократске странке, СДС–ЛДП–ЛСВ, Доста је било и ДСС–Двери дошли су у Републичку изборну комисију (РИК) да изразе протест због, како су говорили, неправилности. Том приликом тражили су и увид у изборни материјал. Већ наредног дана одржан је састанак лидера ових изборних листа „ради спречавања манипулације гласовима“. Нервозу у јавности подизало је то што се вршио константан притисак на РИК. Правила која су примењивана годинама довођена су у питање, свака одлука проглашавана је сумњивом, а начин рада и састав РИК су оспоравани, а све са циљем дискредитације и делегитимизације органа који је једини овлашћен да утврди резултате гласања. Најзад, РИК је донео одлуку да је на 99 бирачких места било „тешких грешака“ и одлучио да анулира резултате с десет бирачких места, а да у преосталим случајевима верификује резултате гласања. На крају је одлучено да се 4. маја избори понове на 15 бирачких места, на којима су због неправилности претходно поништени резултати гласања. Када је 29. априла РИК саопштила последње прелиминарне резултате, изборна листа ДСС–Двери остала је испод цензуса за свега 0,01 одсто односно само један глас. То је био непосредни повод да Бошко Обрадовић са својим присталицама упадне у седиште РИК и први пут јавности покаже своју агресивну и насилничку природу. Наиме, он је у холу РИК вербално напао Дејана Ђурђевића, председника РИК, и директора Републичког завода за статистику Миладина Ковачевића. У кошкању које је уследило ударена је чланица РИК Маја Пејчић. Након испољеног насиља, лидери опозиционих изборних листа представили су себе као жртве изборне крађе и позвали грађане на протест испред РИК, који је одржан 30. априла. Лидери ДС и ДЈБ позвали су своје гласаче да на поновљеним изборима гласају за листу ДСС–Двери, како би прешла цензус. РИК је 5. маја објавио

коначне резултате парламентарних избора и саопштио да је изборна листа ДСС–Двери прешла цензус неопходан за улазак у Народну скупштину, након чега су опозиционе изборне листе прихватиле изборне резултате. Разлози за ову ујдурму су бројни. Прво, као што је већ наведено, овај модел понашања, испробан и примењен у пролеће 2016, поновиће се још неколико пута. Друго, након уласка још две изборне листе у парламент, листа око СНС добила је мањи број мандата него што је до тада имала, па је то опозиција користила као доказ да власт губи подршку грађана. Наравно да је овај став свако могао врло једноставно и аргументовано да побије, јер је СНС имала 158 мандата, а 2016. године 131 мандат, али је увећала број гласова. Две године раније листа око СНС је освојила 1.736.920 гласова, док је на овим изборима освојила 1.823.147 гласова. Дакле, после тешких и непопуларних мера фискалне консолидације, након страховитих кампања вођених против власти због пројекта „Београд на води“ или поплава 2014. и 2015. године, након жестоких напада на свакога ко се усудио да каже било шта похвално о резултатима рада власти, СНС предвођена Александром Вучићем освојила је 86.227 гласова више него што је имала пре. Јасно је да не да није било пада поверења у политику Вучића и Владе коју предводи, већ да је та политика добила још већи легитимитет.

Динамика у вези са републичким изборима уследила је након њиховог одржавања. Права динамика била је на другом месту и пре него што су избори расписани. Наиме, као што је већ наведено, последње упориште Демократске странке налазило се у покрајинској власти у АП Војводини. Демократе су у Бановину^[16] ушле након

[16] Зграда у Новом Саду у којој се налази седиште Покрајинске владе АПВ.

петооктобарских промена, када је, захваљујући изборном систему, изгласана готово једностраначка скупштина.^[17] Пред изборе 2004. године дошло је до промене изборног система па се 60 посланика бирало по пропорционалном систему, уз изборни праг од пет одсто, а осталих 60 по двокружном већинском систему у исто толико изборних јединица. Након тих избора за председника тадашњег извршног већа АПВ изабран је, на предлог ДС, Бојан Пајтић. После дванаест година које је провео на тој позицији и укупно 16 година власти Демократске странке било је јасно да ће ДС изгубити и последње упориште. Било је више показатеља за то. Прво, покрајинска власт била је жестоко компромитована великим бројем афера. Новац грађана се трошио толико бахато да су неке од афера заиста могле да заврше у рубрици „веровали, или не“. Једна од најбизарнијих афера, односно афера које су показале сву бескрупулозност власти, била је везана за реконструкцију дворца Хертеленди у Бочару код Новог Бечеја, када је новац за реконструкцију објекта намењеног деци ометеној у развоју завршио у џеповима неколицине функционера.^[18] С друге стране, покрајинска власт је озбиљно кокетирала са сепаратизмом и деловањем супротно политици државе Србије. Најпре је, чак и након што је ДС званично позвала да се на референдуму подржи Устав, све своје капацитете ставила у кампању бојкота референдума. Затим је покушала да усвоји нови статут АП Војводине, којим је суштински било предвиђено стварање државе у држави и потпуно паралелног система. Предлог статута је касније мењан, али је и промењен а усвојен текст као и Закон о

[17] Да би разјединили опозицију и обезбедили себи више мандата, социјалисти су током деведесетих за изборе за Скупштину АПВ увели двокружни већински изборни систем, али с три кандидата у другом кругу, како би „либералној“ и „националној“ опозицији омогућили да гласа за своје кандидате уместо да заједно гласају за кандидата опозиције и против кандидата социјалиста.

[18] <http://istraga.rs/afera-heterlend-gde-je-nestalo-1-300-000-evra/>

утврђивању надлежности АПВ у великој мери неуставним прогласио Уставни суд Србије.^[19] Најзад, 10. априла 2013, на дан када је основана геноцидна НДХ, Пајтићева власт је наумила да усваја Декларацију о заштити уставних и законских права АПВ, у којој се фактички наводи да Србија угрожава Војводину.^[20] То је изазвало негодовање које је резултирало великим народним митингом под називом „Стоп сепаратизму“, када се пред зградом Покрајинске владе окупио велики број грађана. Након парламентарних избора 2014, ДС је одржала и унутарстраначке изборе, на којима је Бојан Пајтић победио Драгана Ђиласа за 184 гласа, па је преузео и управљање целокупном странком. Ипак, то му није помогло да у Покрајини подигне подршку за своју политику. На свим поновљеним изборима, било да се ради о локалним самоуправама са територије Војводине, или о поновљеним изборима за покрајински парламент, кандидати ДС су доживљавали убедљиве поразе, а СНС је, опет, убедљиво побеђивала. Ни афере, ни озбиљне оптужбе за криминал и корупцију, ни очигледан недостатак легитимитета и подршке народа, нису натерале лидера странке која себе назива „бастаионом демократије у Србији“ да изађе пред грађане пре истека мандата. До последњег дана, последњег сата, последњег минута и последње секунде ДС и Бојан Пајтић грчевито су се држали покрајинске власти. Ипак, неизбежне промене стигле су након редовних избора. Треба напоменути да је 2015, на предлог Лиге социјалдемократа Војводине Ненада Чанка, тада већ 15 година коалиционог партнера Пајтића и ДС,

[19] https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKewid8JH7rJ_mAhXwxaYKHaVSCNgQFjAAegQIBRAD&url=http%3A%2F%2Fwww.ustavni.sud.rs%2FStorage%2FGlobal%2FDocuments%2FMisc%2F1%25D0%25A3%25D0%25BE-360-2009.pdf&usq=AOvVaw1qb5L3dv_H1rECfmWY5MOI

[20] <http://www.skupstinavojvodine.gov.rs/fajlovi/bazaakata/2012-2016/17/Deklaracija%20o%20za%C5%A1titi%20ustavnih%20i%20zakonskih%20prava%20AP%20Vojvodine.doc>

а уз подршку опозиционих странака, дошло до измене покрајинске скупштинске одлуке о изборима, па је уведен чист пропорционални изборни систем са цензусом од пет одсто. Тиме је изборни систем у Покрајини усклађен с оним који важи и на изборима за локалне скупштине и републичку Скупштину. Резултати избора показали су оно што се већ одавно знало – да ни ДС ни њен лидер и човек који је 12 година лично управљао Покрајином немају подршку грађана. Убедљиву победу однела је листа око СНС која је освојила 44,48 одсто гласова и 63 од 120 мандата у Скупштини АПВ. У покрајински парламент ушле су и коалиција око СПС са 8,86 одсто, СРС са 7,66 одсто освојених гласова. Тек на четвртм и петом месту нашле су се странке које су 16 година управљале Покрајином, па је ДС у коалицији са још неколико странака освојила 7,24 одсто, а ЛСВ 6,43 одсто. У скупштину је ушао и покрет Доста је било са 5,54 одсто и Савез војвођанских Мађара, као мањинска странка за коју важи природни праг, са 4,48 одсто гласова. Владајућу коалицију формирале су листе око СНС, СПС и СВМ, а Бојана Пајтића је на месту председника Покрајинске владе заменио Игор Мировић. Тиме је и у АП Војводини завршена владавина странака које су на власт дошле након 5. октобра 2000. године.

После одржаних избора, а пре избора нове Владе Србије, одржана је Четврта изборна скупштина СНС, на којој је Александар Вучић једногласно реизабран за председника странке, а за заменика председника изабрана је Јоргованка Табаковић. Као што је раније најављивао, Вучић је спровео одређене кадровске резове у странци. У жељи да јавности Србије понуди нова лица СНС, али и из потребе да се на највишим страначким функцијама нађу људи који нису на позицијама у извршној власти и могу да се посвете раду у странци, дошло је до промена на месту председника Извршног одбора и потпредседника Главног одбора

странке. За председника ИО СНС изабран је Дарко Глишић, а за четири нова потпредседника ГО – Марија Обрадовић, Марко Бурић, Милош Вучевић и Миленко Јованов. Изабран је и нови састав Главног одбора и Председништва.

Мандатар за састав нове Владе опет је био лидер СНС Александар Вучић, па је у том својству обавио консултације с делом представника изборних листа које су се након избора нашле у Скупштини. Неки су се (ДСС–Двери, ДС) већ тада одлучили да бојкотују редован поступак за избор извршне власти, што је био само увод у деструкцију парламентарног живота, обичаја и праксе која ће тек уследити. Након консултација, 11. августа, изабрана је друга Влада Александра Вучића. Осим странака са листе око СНС, у Влади се поново нашло места и за СПС.

Новоформирана Влада наставила је тамо где је претходна стала. Није било промена у политици и циљевима Владе. Наставило се с одговорном економском политиком, реиндустријализацијом и отварањем нових фабрика и погона, као и са изградњом и одржавањем добрих односа са великим бројем земаља. Отворена су нова поглавља у преговорима са ЕУ, док је с председником Руске Федерације Владимиром Путином договорено даље опремање Војске Србије набавком авиона Миг 29 са најмодернијом опремом. Дакле, Србија је наставила да води своју независну политику, руководећи се, притом, искључиво својим интересом и интересом свог народа.

Као одговор на бројне оптужбе да спроводи цензуру у Србији, СНС је организовала изложбу „Нецензурисане лажи“, на којој је било изложено више од 2.500 негативних медијских садржаја који су у последње две године објављени о Александру Вучићу и СНС. Тиме се желело препустити грађанима да самостално закључе да ли је Вучић брутални

цензор и има ли ичега што је уопште могло да буде речено о њему, а да то није учињено.

Након што је 4. августа 2015. у Сремској Рачи обележено 20 година од страдања и етничког чишћења Срба из Хрватске у акцији „Олуја“, нова годишњица обележена је у земунском насељу Бусије. Овим је показано да ће обележавање овог трагичног догађаја за српски народ постати редовно. Осим тога, Александар Вучић, као председник Владе Србије, учествовао је у обележавању геноцида над Србима у фашистичкој Независној држави Хрватској и усташком логору Јасеновац, које је у Доњој Градини организовала Република Српска. Касније се почело и са државним обележавањем почетка НАТО агресије на СРЈ. Култура сећања на српске жртве и трагедије до овог периода готово да није постојала. Као да се неко стидео да укаже на сва страдања којима је српски народ био изложен. Подизање националног достојанства и поноса на пристојан, културан и достојанствен начин дошло је као логичан корак након економског подизања земље и поправљања њеног угледа у свету.

V. Председнички избори

Редовни председнички избори требало је да се одрже 2017. године. Владајућа СНС имала је неколико алтернатива. Прва, да подржи дотадашњег председника Томислава Николића. Друга, да кандидује свог председника и премијера Александра Вучића. Трећа, да предложи неко ново име или да подржи некога од кандидата из коалиције. Истраживања су показала да нико од људи из врха СНС, а да то нису Вучић или Николић, нема реалних шанси, па је та опција одмах отпала. С друге стране, било би крајње неозбиљно да највећа и најмоћнија странка у Србији нема свог кандидата већ да подржи кандидата друге странке. Дакле, остало је да се направи избор између Николића и Вучића. Било је немогуће да Николић победи у првом кругу избора, док је други круг увек неизvestан, а најбољи показатељ за то јесте судбина Бориса Тадића пет година раније. Политичка пракса показује да у двокружном већинском систему у другом кругу бирачи врло често не гласају „за“, него „против“, па би, чак и уколико би Николић победио, последица, а заправо поклон власти опозицији, било стварање јаког опозиционог лидера са око 40 одсто подршке, што нико од опозиционих лидера није могао ни да сања, јер су чак и они најпопуларнији, у истраживањима имали испод 20 одсто.

С друге стране, да би се избегао такав сценарио, био је потребан адекватан кандидат, а Александар Вучић је био управо то јер је годинама био убедљиво најпопуларнији политичар у Србији, толико да је постојала реална шанса да би све своје такмаце победио у првом кругу. Такође, коалициони партнери СНС јасно су ставили до знања да, у случају његове кандидатуре, они своје неће истицати и да ће га подржати као заједничког кандидата целокупне владајуће коалиције, што је додатно повећавало шансе за победу у првом кругу. То су, дакле, биле теме и дилеме, пре свега за самог Вучић и политичке стратегије из његовог окружења. Чланство СНС није имало никакве дилеме. Оно је подржавало само Вучића и нису остављали простор ни за какве алтернативе. Сви локални одбори СНС недвосмислено су тражили од њега да се кандидује. Исти је био став Председништва и Извршног одбора СНС, а на седницу Главног одбора је, поред чланова, дошло и десетак хиљада чланова странке који су испред Сава центра, где је седница одржана, ишчекивали исход и одлуку најважнијег страначког тела. Она је била неупитна и недвосмислена и Александар Вучић је постао кандидат за председника Србије. Иако су сарадници тада актуелног председника најавили да би се он могао кандидовати и без подршке СНС, ипак се није усудио да повуче такав потез. Коалициони партнери СНС из Владе Србије, један за другим, подржавали су Вучићеву кандидатуру и одустајали од сопствене. Може се рећи да је временом Александар Вучић постао кандидат своје странке, владајуће коалиције, али и највећег броја грађана, који су у његовом избору видели гаранције за наставак политике која је почела да даје резултате и Србију подиже на ноге. Најзад, и да формално није био кандидат, ови, а показаше се и сви наредни избори одржавали су се с улогом у Вучићеву главу. Никога другог, ниједну другу мету и циљ нису имали ни Вучићеви политички противници, ни медији

њима наклоњени, ни НВО сектор с којим су суштински били повезани, ни развлашћени домаћи тајкуни и страни амбасадори, нити било ко други ко се сматрао Вучићевим противником. Тема и мета био је само он. Било је, зато, потпуно поштено и да им се он супротстави и да утакмицу чији је улог његова, али и политичка судбина Србије, одигра он сам. Како год мисли да треба.

У покушају рушења Вучића, опозиција је изашла с неколико јаких кандидата. Први је био некадашњи Заштитник грађана Саша Јанковић, други политички поново активиран функционер Тадићевог режима Вук Јеремић, као и лидер радикала Војислав Шешељ. Кандидовали су се и лидери ЛСВ Ненад Чанак, Двери Бошко Обрадовић и покрета Доста је било Саша Радуловић. Из некадашњег ДСС дошла су два кандидата, па су се на листићу нашли некадашњи потпредседници ове странке Александар Поповић и Милан Стаматовић, председник општине Чајетина.^[21] Сви наведени су се, наравно, борили за себе и свој резултат, али и против Вучића. Свако је на свој начин и из свог угла нападао њега лично и политику коју представља.

Ипак, једна политичка појава је била нова и наступом је скретала пажњу на себе. Наиме, група млађих људи из Младеновца, а у име партије Сарму проб'о ниси, кандидовала је Луку Максимовића, који је на изборима наступио под именом Бели Прелетачевић. Читав његов наступ и појава, а често се појављивао на белом коњу у белом оделу, били су исмевање политичког система.

[21] Стаматовић је напустио ДСС након одласка Војислава Коштунице из те странке, да би са Ненадом Поповићем основао Српску народну партију. Међутим, касније је и њу напустио и направио своју политичку организацију Здрава Србија, чији је председник.

Истраживања која су тада рађена јасно су показивала да Александар Вучић апсолутно доминира у односу на десетак својих противника. Ипак, у медијима, а посебно на друштвеним мрежама знани и незнани активисти издвојили су Сашу Јанковића и Вука Јеремића као политичаре који могу да осујете већ виђену Вучићеву победу.

Саша Јанковић, некадашњи Заштитник грађана, није био познат широј јавности када је 2007. године изабран на ту позицију, и тако је било до 2015. године, када је почео чешће да иступа у јавности и да повећава своје присуство у медијима и на друштвеним мрежама, пре свега на Твитеру. Иако је имао политичке излете, као на пример када је пружио подршку тадашњем градоначелнику Београда Драгану Ђиласу да спроведе исељавање Рома из новобеоградског насеља „Белвил“, што је осудила и Амнести интернешенел, камен међаш, који је означио Јанковићев дефинитивни улазак у политику, био је његов захтев Александру Вучићу да смени министра одбране Братислава Гашића и директора ВБА Петра Цветковића.^[22] Јанковић је, како је време пролазило а председнички избори се ближили, све чешће, готово свакодневно, давао политичке оцене и износио политичке ставове, али није подносио оставку на функцију Заштитника грађана, иако је особи која се налази на тој позицији законом изричито забрањено да се бави политиком. Он је користио позицију Заштитника грађана да би држао скупове, трибине, разговарао с грађанима, а заправо је, користећи државне ресурсе, радио на својој промоцији и био пример функционерске кампање. На позив

[22] Формалан разлог Јанковић је видео у „одговорности Гашића и Цветковића за незаконит и неправилан рад њихових органа и несарадњу са Заштитником грађана у вези са инцидентима током Параде поноса. Мисли се на догађај у коме су припадници Жандармерије претукли брата Александра Вучића Андреја и брата Синеше Малог Предрага. Суштински, Јанковић је тражио тему којом би се „лансирао“ на политичку сцену као противник владајуће коалиције.

сто јавних личности,^[23] Јанковић је прихватио кандидатуру, али оставку није поднео све до 7. фебруара 2017, мање од два месеца пред председничке изборе. Његови би се политички ставови и политичка позиција могли назвати грађанско-либералним, што је резултирало подршком готово свих кругова, који су и до тада подржавали представнике такве политике, а пре свега појединих јавних личности, познатих по својим грађанско-либералним ставовима.

Некадашњи саветник Бориса Тадића, а затим и министар иностраних послова у другој Коштуничиној и Влади Мирка Цветковића, Вук Јеремић, након што га је Драган Ђилас избацио из Демократске странке, није имао готово никакву улогу у политичком животу Србије. Јеремић је од 18. септембра 2012. до 17. септембра 2013. био председник Генералне скупштине Уједињених нација, а након истека мандата посветио се раду у својој међународној НВО Центар за међународну сарадњу и одрживи развој (ЦИРСД). Неуспешно се 2016. године кандидовао за Генералног секретара ОУН. Међутим, свој повратак у српску политику најавио је кандидатуром за председника Србије. Јеремић је брижљиво градио свој имиџ патриоте. Циници би рекли да му у друштву тадашњих функционера ДС то није било нимало тешко и да би у том друштву свако могао да изгледа као патриота, али Јеремић је свеједно предано радио на томе. Додуше, колико је тај патриотизам лажан показале су касније депеше Викиликса.^[24] Као министар иностраних послова Србије Јеремић није имао успеха, а у време његовог

[23] Апел 100.

[24] Депеша 08BELGRADE218 открива епизоду о некаквом антиамеричком говору који је одржао да би потом: „После говора, на пријему за дипломате које су биле у публици, Јеремић је пришао службенику (америчке) амбасаде и извинио се због антиамеричких примедби, али је рекао да је принуђен да користи такву реторику због изборе кампање“ (Никола Врзић, Викиликс, тајне београдских депеша, стр. 110).

мандата Србија је доживела неколико непоправљивих удараца везаних за Косово и Метохију.^[25] Упркос томе, наставио је да гради свој патриотски имиџ и током боравка у седишту УН у Њујорку. Ако је Јанковић покрио грађанско-либералну позицију опозиционог политичког спектра, Јеремић је покушао да покрије народно-конзервативни простор, који је након фактичког нестанка ДСС остао празан.

Избори су одржани 2. априла 2017. године. Александар Вучић је победио у првом кругу, освојивши 2.012.788 гласова, односно 55,06 одсто, што је највећи проценат освојених гласова у првом кругу председничких избора од увођења вишестраначја. Први наредни кандидат био је Саша Јанковић, који је освојио 597.728 гласова (16,35 одсто), а трећи фиктивни лик Љубиша Прелетачевић Бели са 344.498 гласова (9,42 одсто), који је тиме иза себе оставио стварне личности српске политичке сцене. Вук Јеремић је захваљујући прескупој, али прилично лошој кампањи сурвао свој солидан почетни рејтинг и завршио на скромних 5,65 одсто гласова, а после њега је по броју гласова био Војислав Шешељ са 4,48 одсто.

Сценарио испробан након парламентарних, поновљен је и након председничких избора. Незадовољни резултатима и вероватно шокирани убедљивом Вучићевом победом и поразом својих кандидата, млађи активисти и симпатизери опозиционих кандидата почели су да се окупљају и траже понављање председничких избора због наводне изборне крађе и неправилности и изборном процесу. Занимљиво

[25] Питање КиМ је на захтев Србије измештено из УН пред тела ЕУ, што је Србију оставило без савезника. Међународни суд правде, због очајно концепираног питања, усвојио је саветодавно мишљење по коме декларација косовскометохијских Албанаца о независности није супротна међународном праву.

је да су тада први пут јавно изнети захтеви, које активисти опозиционих странака и покрета имају и данас – смене челника Радио телевизије Србије, чланова савета РЕМ, разрешење изборне комисије, чланова савета РЕМ, разрешење председнице скупштине Маје Гојковић и поништавање сумњиво стечених докторских титула Небојше Стефановића и Сенише Малог. Сценарио примењен у овом случају, понављан је и касније. Опозиционе партије и појединци били су у другом плану и нису се истицали ни као организатори ни као лидери протеста. У први план су постављени млади људи, које су медији увек ословљавали са „студенти“.

Ово је био јединствен случај у историји политичког живота Србије да се протестује против воље народа. Раније су протести, па и масовне и дуготрајне демонстрације, биле организоване због заштите и чувања народне воље. У овој ситуацији, за коју је, као што смо рекли, пробна вежба била годину дана раније, тражило се да се народна воља не призна. Петог априла 2017. РИК је донео решење о понављању избора за председника Републике на осам бирачких места, на којима је поништено гласање. Поновно гласање је одржано у понедељак, 17. априла, и Александар Вучић је тријумфовао још убедљивије него што је то био случај 15 дана раније на истим бирачким местима. И то је процес који је важно запазити и запамтити. Након нереда и немира, демонстрација и мањег или већег насиља народ у Србији показао је да жели стабилност, а не сукобе и дао је подршку ономе за кога верује да би то могао да му обезбеди. И овај процес траје до данас. Епилог је уследио неколико година касније. Наиме, након председничких избора, Саша Јанковић је основао Покрет слободних грађана. Међутим, конфузне изјаве и потези изазвали су отворене сукобе у тој организацији, а један од оснивача Покрета и најгласнијих промотера Саше Јанковића за председника Србије, Душан

Теодоровић, објавио је речи свог тадашњег лидера: „Било би добро да организујемо велики митинг на Тргу републике, па да тражимо од Вучића да мени повери мандат за састав Владе.“^[26] Потпуно демаскирање читаве ујдурме, која је уз осипање броја присутних трајала десетак дана, уследило је крајем 2017. године, када је Саша Радуловић, лидер покрета Доста је било, низом твитова потврдио да никакве изборне крађе није било.^[27]

Губитници избора неће у себи потражити разлоге свог краха. Они ће и у годинама након избора наставити да у Вучићу виде оправдање за све сопствене промашаје. Вучић ће пак 31. маја 2017. положити заклетву и доћи на место председника Србије. Дотадашњи председник Томислав Николић доћи ће на чело Националног савета за сарадњу с Русијом и Кином. На чело Владе Србије ће, након консултација код новоизабраног председника, доћи Ана Брнабић, која је у Вучићевој Влади, као нестраначка личност, обављала посао министра за државну управу и локалну самоуправу.

Председник и Влада наставили су да воде политику дефинисану на принципима које је поставио Александар Вучић као премијер 2014. године.

[26] <https://www.blic.rs/vesti/politika/teodorovic-jankovic-hteo-da-bude-premijer/bhj5q1z>

[27] – На председничким изборима ДЈБ је имао покривена СВА бирачка места. Крађе на бирачким местима није било. Неће је бити ни на београдским.

– За председничке изборе смо проверили промене пребивалишта у МУП и Мин. држ. уп. Никакве значајније промене нису биле. Опет ћемо.

– Једина крађа коју смо утврдили била је у Новом Пазару, Сјеници и Тутину и није је спровео СНС. СНС се ослања на машинерију.

– Крађе на бирачким местима у Београду није било. У остатку Србије, такође. Чињенице су некада болне. СНС изборе добија на терену.

VI. Повратак Ђиласа

Београдски избори били су нова прилика да опозиција нападне Вучића. Иако на тим изборима није био кандидат ни за једно место, мета на овим изборима опет је био он. Опозициони лидери поражени до ногу на председничким изборима, видели су у изборима за градски парламент прилику за реванш. С друге стране, Вучићева политика давала је све боље резултате. Економија је расла, незапосленост падала, Србија је и даље водила политику слободне и независне земље и водила се сопственим интересима у доношењу одлука на унутрашњем и спољнополитичком плану. Међутим, опозиција је Београд сматрала својим упориштем. Испоставило се да бројни напади на све што се ради у Београду, који су фактички трајали све од 2013. године, нису били ни најмање случајни. Иако је, рецимо, „Београд на води“ почео да добија пројектовани изглед, иако се усељавање првих станара планирало за 2018. годину, напади на читав пројекат трајали су несмањеном жестином. Ни други реализовани планови нису прошли без критика ма шта да се радило и ма колико резултати тог рада били добри и повољни за Београђане.

Протести након председничких избора дали су додатни ветар у леђа опозиционим круговима да стварају уверење да је им је победа у главном граду надохват руке. Додатно уверење им је давало то што су друштвене мреже, а пре

свих Твитер, у том делу бирачког тела стварали утисак масовности, одлучности и расположења за гласање против Вучића. Поставило се, међутим, питање, кога супротставити листи коју ће подржати Александар Вучић. Опозиција од 2014. године и последњих градских избора, случајно или намерно, није урадила ништа да пронађе и промовише неку нову личност, која би се бавила специфичном градском политиком. Случајно или не, једини начин да опозиција има озбиљног противкандидата власти био је да кандидује некога ко већ има политичког искуства, али и искуства с градским темама и проблемима. И зато, будући да нико други није имао никаквог додира са поменутиим, одговор на питање противкандидата власти, био је Драган Ђилас. Дакле, након непуних шест година од када је ДС изгубила председничке изборе, после чега је дошло до подела у овој странци, смена, избацивања и сл., круг се затворио, и сви актери српске политике из 2012. године поново су се нашли под светлима рефлектора на политичкој позорници. То никако не значи да неки од њих, као рецимо Драган Ђилас, нису то време провели повлачећи потезе из таме, лансирајући афере и критикујући носиоце градске власти и лично и због политике коју воде. Напротив.

Све у свему, три бивша члана ДС Драган Ђилас, Вук Јеремић и Борко Стефановић, појачани бившим Заштитником грађана^[28] и бившим кандидатом за председника Србије Сашом Јанковићем, формирају групу грађана „Драган Ђилас – Београд побеђује, људи одлучују“. Разлог за формирање групе грађана, а не страначке коалиције треба тражити у чињеници да у то време Драган Ђилас, иако је био убедљиво

[28] Овде је прилика да се подсетимо епизоде у којој Заштитник грађана Саша Јанковић подржава градоначелника Ђиласа у кршењу људских права Рома у насељу „Белвил“, видети стр. 40.

најмоћнији човек у опозицији, није имао своју странку. Вук Јеремић је у октобру 2017. преузео Народни покрет Србије некадашњег председника Општине Трстеник и функционера Динкићевог УРС Мирослава Алексића, који је потом преименовао у Народну странку. Борко Стефановић је формирао удружење грађана Левица Србије, а Саша Јанковић, као што је већ речено, такође удружење грађана – Покрет слободних грађана. Дакле, два удружења, једна преименована странка и Драган Ђилас договорили су се да заједнички настуpe на изборима у Београду.

С друге стране, СНС је наступила у својој већ сталној, широкој коалицији „Александар Вучић – зато што волимо Београд“, на чијем је челу био др Зоран Радојичић, лекар из Дечје болнице у Тиршовој. Листу је подржао велики број јавних личности, познатих Београђана, а одређен број њих се нашао и на самој листи. Интересантно је да су се готово сви нашли под баражном паљбом најстрашнијих увреда на друштвеним мрежама и у медијима блиским опозицији.

Са својом листом изашао је и председник Општине Нови Београд, некадашњи ватерполо репрезентативац и најбољи ватерполиста света Александар Шапић. Он је био члан ДС и председник њеног Градског одбора у Београду од 2011. до 2013. године. Такође, био је помоћник градоначелника Драгана Ђиласа од 2009. до 2012, а за председника Општине Нови Београд изабран је након избора 2012. и 2016. године. У међувремену, Шапић се осамосталио и у односу на ДС и у односу на Ђиласа. Градио је сопствену каријеру и, за разлику од бившег сарадника, није покушавао да агресивним наступима пуним мржње доказује свој опозициони статус. У том контексту то га је чинило опаснијим противником владајућој коалицији, јер је, захваљујући конструктивном и пристојном приступу, могао да приђе њиховим бирачима, што са Ђиласом није био случај.

Иако се разматрала опција да градска власт на изборе изађе на једној листи, ипак је донета одлука да се иде посебно, па је своју листу имао и СПС са Јединственом Србијом. На изборе је изашла још једна коалиција, која је била вишезначно занимљива и нова на нашој политичкој сцени. Наиме, коалицију су направили тада грађанско-либерални покрет Доста је било и националистичко-конзервативна и клерикална, а по одређеним питањима и јасно профашистичка организација Двери. Основ за спајање ова два потпуно удаљена пола видели су у томе што ни једни ни други никада нису били на власти, али су овим наступом и понашањем у кампањи показали да се та чињеница још дуго неће променити. СРС је изашла са својом листом и Војиславом Шешељем као носиоцем, а „звезде“ протеста након председничких избора, познате по истицању жуте паткице,^[29] налик пластичним или гуменим играчкама за купање, „Иницијатива не даavimo Београд – жута патка – чији град – наш град – Ксенија Радовановић“ била је сачињена од „спонтано окупљених младих људи“, „студената“ и грађана, који с политиком немају никакве везе. Колико је то представљање било истинито показали су први избори на које су били способни да изађу и за које су били способни да се организују, а показале се и у будућности.

На изборима је убедљиво победила листа око СНС освојивши 44,99 одсто или 366.461 глас, и апсолутну већину у градском парламенту од 64 мандата. Ђиласова листа освојила је 18,93 одсто или 154.147 освојених гласова, односно 26 мандата. Овај резултат је посебно занимљив јер

[29] Жута патка се као симбол протеста појавила и у Москви на демонстрацијама против Путина, па се сумњало да иза протеста са истоветном симболиком стоје организације специјализоване за изазивање грађанских немира и промене власти без избора.

су само годину дана раније два председничка кандидата, која су на градским изборима подржала Ђиласа, освојила 278.578 гласова. Дакле, за само годину дана подршка коју су имали скоро је преполовљена. Међутим, ни та чињеница није утицала на овај део опозиције да нешто промени у свом раду и политичкој тактици, па су наставили да губе подршку у бирачком телу. Трећи је био Александар Шапић са 9,01 одсто, или 73.425 освојених гласова, те му је припало 12 мандата. Цензус је још прешла и листа око СПС са 6,13 одсто, или 49.895 гласова, што је значило осам освојених мандата. Посебан утисак ових избора био је резултат ДС. У свом некадашњем упоришту, у граду којим је владала готово две деценије, ова странка, у коалицији са странкама насталим из ње, освојила је свега 18.286 гласова, односно 2,25 одсто.

Након одржаних избора, формирана је градска власт коју су подржали одборници изабрани са листа СНС и СПС.

VII. Избори на видику

Иако Влади Ане Брнабић нису предвиђали дуг век и иако су ванредни избори неколико пута медијски најављивани, испоставило се да ће Србија ипак на изборе изаћи у редовном термину, што значи на пролеће 2020. године.

Влада је у међувремену водила, као што је већ речено, политику компатибилну с политиком председника државе тако да су заједно чинили тим са истом политиком и циљевима. Српска економија је била стабилна, буџети су бележили суфиците, БДП раст, девизне резерве такође, као и страна улагања. Падао је само број незапослених и, захваљујући многобројним отвореним погонима и фабрикама, тај се проценат спустио испод 10 одсто. Истовремено, важно је напоменути да су фабрике отваране у свим крајевима Србије како би се зауставиле унутрашње миграције и омогућило грађанима да у крају у коме живе имају запослење и будућност. Инвестиције у привреду пратиле су инвестиције у инфраструктуру, па је након осамдесет година завршен Коридор 10, а почело се са изградњом новог Коридора 11, који ће заменити некадашњу Ибарску магистралу. Осим тога, већ су извршене припреме за почетак радова на новим ауто-путевима од Појата до Прељине, од Београда до Зрењанина и од Зрењанина до

Новог Сада. У току је и реконструкција железничке пруге Београд–Будимпешта, која ће бити најбржа и најмодернија пруга која је икада постојала у Србији. Осим у путну инфраструктуру, улагано је много у школе, болнице, клиничке центре, од којих је онај у Нишу изграђен и опремљен по најмодернијим стандардима. У међународним односима Србија је наставила да се понаша као слободна и суверена држава. Није мењано стратешко опредељење државе да постане чланица ЕУ, али је једнако добре односе одржавала са Русијом, САД, Кином и свим другим земљама, увек се водећи сопственим и интересом својих грађана. С Кином су изграђени посебно пријатељски односи, што је резултирало новим инвестицијама из ове земље у инфраструктуру и привреду, па је тако кинески „Зиђин“ на међународном тендеру купио РТБ „Бор“, што је овог гиганта претворило у један од ослонаца српске привреде иако је до тада био терет, чије се пословање финансирао из буџета. Преговори везани за Косово и Метохију замрли су након одлуке приштинских власти да на робу из централне Србије уведу таксе од 100 одсто. Услов Србије за наставак преговора јесте да се таксе укину, али ни после избора на КиМ нема назнака када би се то могло десити.

С друге стране, део опозиције формирао је Савез за Србију, као коалицију покрета и странака окупљену око Драгана Ђиласа и Вука Јеремића. Сам Ђилас је по рецепту Вука Јеремића преузео Зелену странку из Шида и променио јој име у Странка слободе и правде, јер је било заиста гротескно да се на челу опозиционог савеза налази особа која нема странку. Осим Ђиласа и Јеремића, у овај савез ушли су и Демократска странка на челу са Зораном Лутовцем, који је дошао на то место након оставке Драгана Шутановца на место председника због дебакла на београдским изборима. За Лутовца се јавно тврди да је само повереник Драгана Ђиласа, који је и доведен на то место Ђиласовим новцем

и утицајем. У Савезу је и Бошко Обрадовић са својим Дверима, које су након приступања доживеле унутрашње ломове и скубе, а њихова профашистичка природа је све чешће долазила до изражаја. Поред наведених у Савезу је још мањих организација и покрета.

Након догађаја у Крушевцу, када је нападнут Борко Стефановић, на шта је полиција одмах реаговала, тако да је осим њега повређен и полицајац који га је штитио, а нападачи ухапшени, ова опозициона групација покренула је протесте најпре у Београду, а затим су покушали да их прошире по читавој Србији. Поново је виђен исти сценарио као и претходних година. Поново су протесте формално предводили анонимни студенти и млади људи, на њима су говориле јавне личности, док су се прави организатори сакрили у други план. Ипак, да се све што је скривено ипак открије потрудили су се баш они који су послужили као параван, када су на увид читавој јавности изнели детаље о организацији протеста, финансирању и одређивању захтева, који су се, скоро у запету, поклапали са захтевима који су објављени 2017. године. Насиље, како вербално тако и физичко, обележило је деловање ове групације. Најгоре увреде упућиване су свакодневно Александру Вучићу и члановима његове породице, али су вређане и премијерка Брнабић, председница Скупштине Маја Гојковић, као и свако ко на било који начин покаже да није сагласан с политиком коју воде, па чак и ако не подржава власт. Било је више покушаја ове групације да насиљем радикализује протесте, јер од власти није добијала одговор каквом се надала. Уместо очекиваних кордона полиције, сузавца и водених топова, добили су само поруку да имају право да протестују све док не почну да крше закон. Управо због тога, предвођени Бошком Обрадовићем, упали су у РТС са моторним тестерама, опкољавали су Председништво Србије, Скупштину, а чланови Двери су на протестима

носили вешала по Теразијама, као поруку властима. Резултат оваквог наступа било је осипање протеста и од неколико хиљада људи који су на њих долазили у почетку, сада их се окупи свега пар стотина. Ипак, ова групација, захваљујући огромном новцу, изузетно јаком медијском утицају преко медијских тајкуна који у Србији емитују програме на неколико телевизија, као и преко дневних и недељних новина и друштвених мрежа, покушава да се наметне као искључива и једина опозиција, и једнако агресивну кампању воде против свакога ко не подржава њихов начин вођења политике. Ова групација је напустила Народну скупштину и донела одлуку о бојкоту редовних парламентарних, локалних и покрајинских избора.

Остале опозиционе политичке странке, у великој мери, нису сагласне ни са стратегијом а ни са тактиком Ђиласовог, Јерemiћевог и Обрадовићевог Савеза. Оне покушавају да се другачијим деловањем и приступом изборе за политику коју заступају. У ту групу спадају СРС, ЛДП, ЛСВ, СПАС Александра Шапића и други. Иако неке од ових странака имају самостално већи рејтинг од појединачно свих чланица Савеза за Србију, проглашавају их лажном опозицијом. Најзад, након бројних гафова, Саша Јанковић се повукао са чела Покрета слободних грађана, а на његово место дошао је Сергеј Трифуновић, који, осим екстремно простачког понашања, није понудио препознатљиву политику ни о једној битној теми у друштву и држави.

VIII. Специјални рат

У периоду од 2012. до данас на српској политичкој па и свеукупној јавној сцени једна од упечатљивих карактеристика биле су лажне афере које су заокупљале пажњу јавности. У овом периоду настају, а затим добијају све већи утицај и простор, пре свега, на интернету, „истраживачки“ портали попут КРИК, БИРН, ЦИНС, Пиштаљке, Инсајдера и других који се хвале својом „непристрасношћу и истраживачком делатношћу“ и то посебно истичу као некакву суштинску разлику у односу на остале. Чини се да је њихова улога, ипак, нешто другачија и да је њихов задатак да објављују махом измишљене, злонамерне и тенденциозне информације или полуистине, које се затим у синхронизованој медијској акцији „надувавају“ и пласирају на ТВ Н1, а затим у *Данасу*, *Времену*, *НИН*-у и осталим медијима који са њима деле политичке и друге ставове. Потом их тумаче „аналитичари“ и „стручњаци“, а онда се припремљена и сажвакана прича преузима и даље разрађује на друштвеним мрежама, посебно Твитеру, да би након тога то постала тема у читавом друштву. Циљ је да се на сваки начин оспори слика Србије која напредује и развија се, да се политички противници ове

групације, јер су готово сви политички декларисани и тако и наступају, прикажу као преваранти и лопови, да Србија живи у диктатури и медијском мраку, да се крију подаци о важним догађајима, замагљује и искривљује стварност, а са оптужбама се иде чак дотле, да власт убија своје грађане. Међутим, наведени проток информација је двосмеран, па се и у обрнутом смеру дешава да се полуистине и лажи пласиране на Твитеру, што са правих, што са лажних профила, узимају као апсолутне истине и од њих се праве новинарске вести, извештаји, истраживачки чланци и фељтони, који се касније објављују у већ наведеним медијима. Што се тих медија и људи који у њима раде тиче, они се постављају супериорно у односу на своје колеге, које ниподаштавају и вређају, док себе називају независним и професионалним, иако, објективно гледано, нису ни једно ни друго, већ су обичан пропагандни сервис групације странака окупљених у Савезу за Србију. На овакав начин се заправо води један вид специјалног рата против политике власти и Александра Вучића, као персонификације те политике и човека који је ту политику креирао, дефинисао и спровео у дело. Једноставно речено, уместо оспоравања резултата власти, што би био врашки тежак посао, јер је питање тих резултата прилично егзактна и лако доказива ствар, изабран је модел загађивања јавне сцене у толикој мери да се о тим резултатима уопште ни не говори, већ се друге теме лансирају у етар, како би биле заступљеније од прича о резултатима.

Прва велика „афера“ отворена на овакав начин била је „афера афлатоксин“, када је власт, пре свега тадашњи министар пољопривреде Горан Кнежевић, синхронизовано и са свих страна оптужен да трује грађане неисправним млеком. А то је био само почетак.

Непосредно након избора, Србију су у пролеће 2014. године задесиле незабележене поплаве, које су посебно угрозиле Обреновац, Коцељеву, Крупањ, Сремску Митровицу... Док је пружала помоћ угроженима, спасавала људе и важне стратешке објекте, власт је, најпре преко друштвених мрежа, а затим и медија, оптужена да крије број жртава и да између 3.000 и 5.000 лешева плута по поплавлјеном Обреновцу, а да их службе затим тајно одвозе хладњачама и спаљују у високим пећима у Лазаревцу. Чињеница да у Лазаревцу такве пећи не постоје никоме није сметала да причу додатно надограђује и усмерава у правцу који жели. Када су ухапшени људи који су ширили овакве дезинформације, у њихову заштиту стао је Саша Јанковић, тада Заштитник грађана, будући председнички кандидат и опозициони лидер.

Нешто касније БИРН је објавио текст „Испумпавање копа Тамнава и буцета“, у којем се наводи да је Електропривреда Србије на тендеру за санацију Колубаре, најзначајнијег рудника у Србији, доделила посао конзорцијуму без искуства, чиме је додатно увећала цену читавог посла, те да из Колубарског копа није испумпана вода, а да је новац нестао. Као одговор на овакву измишљотину, Влада Србије одржала је своју свечану седницу, поводом што дана рада, управо на сувом колубарском копу.

Уследили су напади на Александра Вучића, тада премијера, да крије све важније уговоре (уз произвољно образложење да су штетни по Србију и да омогућавају људима из врха власти да се обогате), а који су, заправо, потписани ради спасавања и покретања урушене српске економије. Ређале су се оптужбе за сакривање „штетних“ уговора о изградњи Београда на води, уговора са Етихадом за ЕрСрбију, уговора за Железару Смедерево,

Галенику, концесију за Аеродром „Никола Тесла“, односно за фирме које су одавно биле на коленима и које би се угасиле и пале на терет грађана Србије. Свака од наведених тема пласирана је тако да док се још не разјасни претходна, већ се отвара нова, атрактивнија и бомбастичнија.

Међутим, и то је био само почетак невероватних кампања вођених против Александра Вучића, Српске напредне странке, Вучићевих сарадника, али и сваког човека, ма ко он био, који би се дрзнуо да каже било шта, не похвално него само реално о резултатима власти и очигледном поправљању стања у земљи. Лажи, монтирања и извртање чињеница постали су свакодневица у Србији, а највећа грађанска храброст била је јавно подржати или похвалити Вучића и власт.

Прављењем афере од догађаја са Параде поноса, када је претучен брат Александра Вучића, започела је нова, до тада невиђена пракса у јавном простору Србије, која је подразумевала готово свакодневне најпрљавије и најподмуклије нападе на Вучићеву породицу, пре свега на његовог брата Андреја, за кога су измислили да држи ресторан „Франш“, да има винограде у италијанској регији Кјанто и приватне фирме по Србији, да стоји иза послова за мини-хидроелектранама, да уништава природу и загађује реке, да увози малине, да извози марихуану, да је окорели криминалац... Слагодобитно је отворен „случај Асомакум“, где су Андреја представили као криминалца који пере новац, да би се на суду утврдило да он никада није ни основао фирму нити потписивао документа, већ да је жртва крађе идентитета и тешког фалсификата. Занимљиво је да је у једном радио-програму, неколико година након овог догађаја, водитељ испричао идентичну причу која се десила

његовом колеги, коме је полиција закуцала на врата због послова фирме за коју није ни знао да је има. Исти водитељ, који је збијао шале на рачун Андреја Вучића и „крађе идентитета“, није нашао за сходно да се извини и каже да је погрешно јер је сматрао да су такве ствари немогуће и да је реч о лажи.

Уследили су синхронизовани напади на Вучићевог оца Анђелка за кога су „истраживачи“ „открили“ да није Вучићев прави отац, већ да му је биолошки отац Албанац Фахри Мислију. Затим су упоређиване фотографије, мерени уши, нос и усне и сличне гадости да би се „доказала“ ова теза. Нису била поштеђена ни његова деца, па су се сулудим оптужбама и монструозним претњама острвили на Вучићевог старијег сина Данила и ћерку Милицу.

Невероватним извртањем чињеница отворена је прича о Савамали, где је рушење нелегално и неправно подигнутих барака у Херцеговачкој улици у Београду, на земљишту које припада граду Београду, претворено у киднаповање и везивање људи, а затим и у ликвидацију сведока, како би се прикрило ко зна шта. На сличан начин лансирана је афера да градоначелник Београда Синиша Мали има 24 стана у Бугарској.

Усклађивање цена горива с кретањем цена нафте на светском тржишту иста ова групација искористила је за позиве на протестне вожње и блокаде најважнијих саобраћајница широм Србије.

Интересантан је и покушај оптуживања власти за наводни нестанак новинара Стефана Цветковића из Беле Цркве, који је наводно писао и откривао велике афере. Одмах након што је пријављен нестанак, за њим

су почели да трагају припадници МУП и БИА, рониоци су претраживали језеро, а хеликоптери надлетали терен. Цветковић је пронађен жив и здрав 24 сата касније, без икаквих повреда, а на конференцији за новинаре није умео да објасни свој нестанак. Касније је тврдио да је на њега пуцано из аутоматског оружја док је возио свој ауто, али је одбио полиграфско тестирање, а полиција је утврдила да на његовом аутомобилу нема никаквих оштећења, посебно не рупа од метака.

Сличан је био и случај Александра Корница, некадашњег директора *Курира*, који је лажно тврдио да је киднапован и одведен и подрум једне кафане у Земуну, где су га наводно испитивали Драган Ј. Вучићевић, власник *Информера*, Дамир Драгић, директор тог листа, Андреј Вучић, брат тадашњег председника Владе, али и лично Александар Вучић, и тражили од њега да лажно оптужи тадашњег власника *Курира* Александра Родића.

Пад хеликоптера Војске Србије у марту 2015. године, недалеко од аеродрома у Сурчину, који је био ангажован да превезе болесну бебу из Новог Пазара у Београд, претворен је у причу о томе да за трагедију у којој је погинуло шест особа и једна беба одговорност носе министар здравља Златибор Лончар и тадашњи министар одбране Братислав Гашић, који су наредили да се подигне хеликоптер, јер су, како су тврдили, хтели да испадну хероји и сликају се с бебом у Београду.

Из исте едиције су и монструозне оптужбе да власт у Београду стоји иза политичког убиства у Косовској Митровици Оливера Ивановића, лидера Грађанске иницијативе „Слобода, демократија, правда“, који је ликвидиран испред страначких просторија у јануару 2018. године – јер жели да се ослободи политичког

противника Српске листе на КиМ. Иако је супруга убијеног Милена Ивановић безброј пута јавно изјавила да је Ивановићу само званични Београд, односно Александар Вучић, помагао док је годинама био заточен у затвору због лажних оптужби за ратне злочине и иако није било ниједног доказа за такве тврдње, оне се и дан-данас, с времена на време, могу чути.

Још једна тешка трагедија злоупотребљена је у политичке сврхе. Када је на наплатној рампи Дољевац, на деоници аутопута Е-75, једна особа погинула када је на њу налетело возило Коридора Србије у којем се налазио Зоран Бабић, директор тог јавног предузећа, без иједног доказа, исплетена је прича да је, заправо, он био за воланом, док је његов возач спавао на суседном седишту и да је лично Бабић одговоран за смрт Станике Глигоријевић.

Одлазак Александра Вучића у својству председника Владе Србије на комеморацију сребреничким жртвама у Поточарима, у јулу 2015. године, његово каменовање и покушај линчовања од окупљених Бошњака, најбезобзирније је претворено у шпијунску аферу. Србија и Вучић оптужени су да су, осим редовног обезбеђења, имали у Поточарима своје „шпијуне“, задужене да камерама сниме догађај, те да су ти људи касније натерани да лажирају извештаје како се не би открило да су били у Поточарима на посебном задатку. Сличне су оптужбе стигле и неколико година касније од Маринке Тепић, када је српска полиција оптужена да је ишла у Бањалуку како би учествовала у разбијању демонстрација. Иста особа је у јесен 2019. објавила читав низ шпијунских прича о нелегалној продаји српског оружја и оруђа из наменске индустрије, посебно из ваљевске фабрике „Крушик“, у Украјину, али

и терористима на Блиском истоку, као и прича о томе да је „Крушић“ пословао на сопствену штету.

Осим праксе лагања, најбезочнијег измишљања, спиновања, паковања и монтирања лажних афера, пажње вредна је нова пракса, коју су лидери опозиције увели, а њихови новинари и присталице на Твитеру здушно прихватили. Реч је о отвореном ниподаштавању и вређању жена. Ова пракса почела је с Бошком Обрадовићем, када је физички напао и завртао руку Маји Пејчић, чланици РИК. Нешто касније, Жељко Веселиновић, један од лидера Ђиласовог Савеза за Србију, поручио да је да премијерку Ану Брнабић треба силовати, односно закључати у собу на неколико месеци с обдареним Афроамериканцем тек пуштеним из затвора. Такође, народни посланик Срђан Ного јавно се заузео за то да се премијерка Брнабић, уз Александра Вучића, обеси на Теразијама. Маји Гојковић, председници Народне скупштине, Бошко Обрадовић је упао у кабинет, завртао јој руку и штипао је, после чега је данима била у модрицама, а Сергеј Трифуновић ју је више пута назвао фуксом. Још једна жртва монструозне мизогине кампање била је и Милена Ивановић, супруга покојног Оливера Ивановића, којој је Жељко Веселиновић рекао да није жена него ђаво, а на Твитеру је константно и дан-данас изложена најстрашнијим увредама и псовкама.

На њиховој мети нису биле само жене које се баве политиком, већ и новинарке које раде у медијима чија им се уређивачка политика не свиђа. Тако је Ивани Жигић, новинарки *Српској шелеџи*, Сергеј Трифуновић рекао да је курва и њен број телефона објавио на Твитеру. Барбару Животић, новинарку Студија Б, сви редом безочно су нападали зато што им се није свидело како

је извештавала с њиховог протеста у Београду. Када је у њену одбрану стала Ивана Вучићевић, уредница Студија Б, Сергеј Трифуновић ју је назвао фуксом, а брутално су је вређали и остали. Гордану Узелац и Мају Драговић, новинарке Пинка, нападе су и претукле присталице Двери, док су биле на свом радном месту и извештавале са скупа Двери испред Пинка. Обе су завршиле у Ургентном центру, а дневни лист *Данас* објавио је да су „новинарке Пинка ударене у главу“.

Овом невероватном списку треба додати и акције опозиционих првака, које су потом подржали њима наклоњени медији и мњење, а односе се на демолирање градилишта и малтретирање радника у Београду. Малтретирани су радници аустријске компаније „Штрабак“, али и Градске чистоће, који су чистили Београд и скидали налепнице које су ови лепили по зидовима Теразијског тунела... Врхунац безумних акција достигнут је када су покушали да упадну на промоцију књиге заменика градоначелника Београда Горана Весића. Том приликом су јавно и ритуално спалили његову књигу.

Не назире се крај оваквом деловању појединих опозиционих партија и савеза, њима наклоњених медија и јавних личности и њихових активиста на друштвеним мрежама. Ипак, да народ у Србији, па чак и онај његов део који има замерки на рад Александра Вучића и власти у целини, не одобрава овакве методе, показује чињеница да је рејтинг актера оваквих видова политичке борбе у сталном паду, тиражи њихових новина минимални, а емисије слабо гледане... Самим тим, очигледно је да овде није реч о рационалној примени одређене тактике у политичкој борби, већ о неописивој фрустрацији за коју је непознато на које све

начине може да ескалира и у каквом облику да се појави. Власт је, уместо очекиване нервозе, показала стрпљење и хладнокрвност и својим понашањем није дозволила да се нападачи поставе у улогу жртве, чиме је знатно допринела њиховом демаскирању пред грађанима Србије.

